

PROTOKÓŁ Z VIII POSIEDZENIA
SPOŁECZNEJ RADY DS. ALTERNATYWNYCH METOD
ROZWIĄZYWANIA SPORÓW PRZY MINISTRZE SPRAWIEDLIWOŚCI 4. KADENCJI
Warszawa, 10 listopada 2021 r.

Obecni byli:

Członkowie Rady

1. r. pr. dr Katarzyna Antolak-Szymanski - mediator,
2. Teresa Bodys - Sędzia Sądu Okręgowego w Zamościu,
3. ks. prof. Włodzimierz Broński - mediator,
4. not. Jarosław Czarnecki - przedstawiciel Stowarzyszenia Notariuszy RP,
5. Janusz Kaźmierczak - mediator,
6. prof. r. pr. Mariusz Maciejewski - przedstawiciel Sądu Polubownego przy KNF,
7. r. pr. Andrzej Misiak - mediator,
8. Piotr Nowak - przedstawiciel Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
9. Katarzyna Zimmer-Drabczyk - przedstawiciel NSZZ "Solidarność".

Przedstawiciele Ministerstwa Sprawiedliwości

1. dr Marcin Romanowski – Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości,
2. Aleksandra Rusin - Batko – Dyrektor Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości,
3. Agnieszka Markocka – Naczelnik Wydziału ds. Mediacji Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości,
4. Adrianna Aftańska – Starszy Specjalista Wydziału ds. Mediacji Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości,
5. Anna Kremplewska – Główny Specjalista Wydziału ds. Mediacji Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości,
6. Karolina Włodarczyk – Główny Specjalista Wydziału ds. Mediacji Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości,
7. Marcin Smalcerz – Starszy Specjalista Wydziału ds. Mediacji Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Program posiedzenia:

1. Otwarcie Posiedzenia przez Pana Marcina Romanowskiego – Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości,

2. *Standardy szkolenia mediatorów wypracowane przez Grupę III. Dalsze kierunki prac Rady - aktualizacja Kodeksu Etycznego Mediatorów Polskich oraz Standardów prowadzenia mediacji i postępowania mediatora* – mediator Janusz Kaźmierczak
3. Dyskusja
4. *Wynagrodzenie mediatorów* - prof. r. pr. Mariusz Maciejewski
5. *Mediacja w sprawach rozwodowych i o separację z udziałem małoletnich dzieci* – Teresa Bodys – Koordynator ds. Mediacji w Sądzie Okręgowym w Zamościu
6. Dyskusja
7. *Postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych* – Karolina Włodarczyk, główny specjalista w Wydziale ds. Mediacji
8. Wolne wnioski
9. Podsumowanie i zakończenie Posiedzenia

Przebieg posiedzenia:

Posiedzenie o godz. 10:00 otworzył Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Pan Marcin Romanowski, który powitał członków Rady i podziękował za tematy zgłoszone na posiedzenie. Wskazał również, że wspólne działania przekładają się na wyniki w postaci zwiększenia kierowania spraw do mediacji, bowiem wskaźnik mediacji osiągnął wysoki poziom 1,6%, co jest zasługą zaangażowania mediatorów, członków Rady oraz sędziów koordynatorów. Pan Minister poinformował również, że realizowany będzie pilotaż dotyczący mediacji szkolnych i rówieśniczych w kilku województwach, mający na celu poznanie potrzeb i oczekiwań dzieci i nauczycieli w zakresie mediacji szkolnych i rówieśniczych. Pan Minister zaprosił członków Rady na konferencję w dniu 18 listopada 2021 r, która z uwagi na epidemię COVID-19 będzie się odbywać online. Pan Minister zaznaczył także, że Ministerstwo realizuje dalej projekt KRM, w ramach którego opracowany został raport diagnozy stanu mediacji w Polsce, a partnerzy projektu realizują obecnie szkolenia i walidacje. Rozpatrywany jest także wniosek o włączenie do ZSK kwalifikacji rynkowej „Prowadzenie mediacji w sprawach karnych i o wykroczenia” i nanoszone są ostatnie zmiany w kwalifikacji. Zakończona została również praca nad publikacją zawierającą przegląd interesujących zagadnień mediacyjnych. Pan Minister podziękował raz jeszcze wszystkim obecnym na posiedzeniu i przekazał głos Pani Aleksandrze Rusin – Batko Dyrektor Departamentu Strategii i Funduszy Europejskich, która powitała wszystkich członków Rady oraz wskazała, że na konferencji mediacyjnej pojawi się wiele różnych zagadnień traktujących w pogłębiony sposób o mediacji. Następnie Pani Dyrektor oddała głos Pani Agnieszce Markockiej – Naczelnik Wydziału ds. Mediacji w Departamencie Strategii i Funduszy Europejskich, która przywitała uczestników i zapowiedziała pierwsze wystąpienie.

W ramach pierwszego wystąpienia Pan Janusz Kaźmierczak przedstawił wyniki prac III grupy roboczej. Wskazał, że standardy szkolenia mediatorów są gotowe i każdy członek Rady może się z

nimi zapoznać i przedstawić uwagi lub propozycje zmian. Doprecyzowana została liczba godzin szkoleniowych – w ramach szkolenia podstawowego (bazowego) szkolenie obejmować będzie 30 godzin dydaktycznych. Jednakże w założeniach szkolenie bazowe ma nie upoważniać do prowadzenia mediacji, Pan Janusz Kaźmierczak wyjaśnił, że założeniem jest aby podmioty szkolące nie informowały, że szkolenie uprawnia do wykonywania zawodu mediatora, chociaż taka osoba może mieć możliwość wpisu na listę stałych mediatorów, co zależy od decyzji prezesa danego sądu okręgowego. Szkolenie bazowe ma być dopiero wstępem do szkolenia specjalistycznego, po którym będzie można wykonywać czynności mediacyjne. Szkolenie z mediacji rówieśniczych i szkolnych zostało połączone z mediacjami dotyczącymi nieletnich sprawców czynów karalnych (50 godzin), szkolenie z mediacji karnych połączone zostało z mediacjami w sprawach o wykroczenia (40 godzin), co odpowiada kwalifikacji rynkowej włączanej obecnie do ZSK. Mediacje rodzinne będą wymagały ukończenia szkolenia w wymiarze 100 godzin, mediacje cywilne i gospodarcze połączono w jeden blok tematyczny (80 godzin), przewidziano również szkolenie z mediacji pracowniczych (40 godzin) i szkolenie z mediacji z zakresu prawa administracyjnego (40 godzin).

Pan Janusz Kaźmierczak podkreślił, że szkolenia z mediacji rodzinnej, cywilnej i gospodarczej przygotowują swoim zakresem do walidacji w ramach ZSK. Jednocześnie szkolenia będą podzielone na dwie części: część mediacyjną oraz część prawną. Szkolenie z części mediacyjnej powinien prowadzić praktyk – mediator, z wyższym wykształceniem, co najmniej 3-letnim doświadczeniem w prowadzeniu mediacji (20 mediacji rocznie w ciągu ostatnich 3 lat), udokumentowanym doświadczeniem trenerskim lub dydaktycznym w prowadzeniu zajęć i treningów w zakresie rozwiązywania konfliktów, znający i stosujący zasady etyki zawodowej mediatora, znający obowiązujące regulacje prawne w zakresie mediacji i pracujący wg standardów prowadzenia mediacji i postępowania mediatora uchwalonych przez Radę ADR.

Z kolei osoba prowadząca szkolenie z części prawnej powinna być praktykującym prawnikiem w zakresie danej gałęzi prawa o udokumentowanym doświadczeniu trenerskim lub dydaktycznym.

Pan Janusz Kaźmierczak w odniesieniu do samej organizacji szkolenia zaznaczył, że instytucje szkolące powinny opracować programy szkoleń, przeprowadzać na koniec szkolenia sprawdziany wiedzy, ewidencjonować uczestników oraz wydawać zaświadczenia o odbytym szkoleniu wraz suplementem, w którym zawarte byłyby informacje m. in. o tematyce szkolenia, liczbie godzin i trenerach.

Następnie głos zabrała Pani Agnieszka Markocka, która podkreśliła, że nie ma nadal wypracowanych i zaakceptowanych standardów przez całą Radę i poprosiła członków o wskazanie terminu, w jakim mogą oni zapoznać się z materiałami wypracowanymi przez grupę III i zająć stanowisko.

W tym miejscu Pan Andrzej Misiak zaproponował żeby każdy z członków Rady zapoznał się z materiałami i odniósł do nich na piśmie. Zauważył, że standardy są spójne i wyważone w stosunku do pierwotnej wersji, ale 80 godzin dydaktycznych dla szkolenia mediacji rodzinnej byłoby wystarczające (zamiast założonych 100 godzin). Połączenie szkolenia z mediacji cywilnych i gospodarczych jest w jego ocenie uzasadnione, a wymiar 80 godzin dydaktycznych jest wystarczający.

Pani Katarzyna Zimmer – Drabczyk poprosiła o miesiąc na odniesienie się do standardów wypracowanych przez grupę III. Zapytała również o możliwość podjęcia uchwały w formie korespondencyjnej.

Pani Katarzyna Antolak – Szymański poparła wniosek przedmówczyni i poprosiła o udostępnienie linku do materiałów, tak aby każdy mógł w łatwy sposób się z nimi zapoznać.

Pan Janusz Kaźmierczak poprosił aby członkowie Rady podczas zaznajamiania się z materiałami zwrócili uwagę w jakiej formie publikować standardy nawet odnośnie samej szaty graficznej, punktów itp.

Pan Andrzej Misiak zwrócił uwagę, że dla mediatorów mediujących sprawy gospodarcze trudne są tematy związane z ochroną własności przemysłowej, oraz to co jest ważne to sprawy gospodarcze z udziałem jednostek sektora finansów publicznych (które niestety mediatorzy często mylą z mediacjami administracyjnymi).

Pani Naczelnik Agnieszka Markocka zapytała, czy Rada wyraża zgodę na rozpoczęcie prac również nad kodeksem etycznym. Przy braku sprzeciwu nastąpiło przejście do kolejnego punktu posiedzenia.

Pan Mariusz Maciejewski w ramach swojego wystąpienia wskazał, że w jego rozmowach z mediatorami często pojawia się wątek wynagrodzenia. Mediatorzy zgłaszają, że muszą utrzymywać się z innych źródeł niż działalność mediacyjna i dlatego warto poddać temat wynagrodzeń mediatorów pod rozwagę.

Pan Andrzej Misiak odnosząc się do wystąpienia podkreślił, że temat niskich stawek za mediacje sądowe jest wiedzą notoryjną i niesporną, i również często rozmawia z mediatorami o wynagrodzeniach i możliwościach zmiany wysokości stawek. Jest to bowiem jeden z elementów budowania systemu mediacji w Polsce. W jego ocenie jest to temat wielowątkowy, wymagający szerokiej debaty.

Pani Katarzyna Antolak – Szymański zauważyła, że temat podniesienia wynagrodzeń mediatorów jest wielowątkowy, a obecne stawki nie są zachęcające do prowadzenia mediacji, natomiast zadowolające są dane, które wskazują na poprawianie się statystyk w kierowaniu spraw do mediacji. Zauważyła jednak, że rozwiązanie zaproponowane przez pana Maciejewskiego może nie

sprawdzić się w sprawach o niskiej wartości przedmiotu sporu. Zauważyła także, że quasi obligatoryjne mediacje, w przypadku ich wprowadzenia, powinny wiązać się z tym, że mediacja byłaby opłacana symbolicznie, co wynika m. in. z dyrektywy w sprawach konsumenckich i orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Pan Mariusz Maciejewski poddał pod rozwagę pomysł, że jeżeli mediacja ma być tańsza niż postępowanie sądowe, to może należy podnieść koszty sądowe.

Głos w dyskusji zabrała również Pani Teresa Bodys, która przyłączyła się w całości do wypowiedzi poprzedników i zauważyła, że kwestia kosztów mediacji wymaga kompleksowego uregulowania. Konieczne, jej zdaniem, jest ustalenie jaki jest koszt jednostkowej sprawy sądowej, aby wiedzieć ile kosztuje postępowanie sądowe, a ile kosztuje mediacja. W jej ocenie opłaty sądowe są niskie i są to koszty, które nie pokrywają rzeczywistych kosztów sądowych.

Pan Minister poprosił aby Rada przedstawiła rozważne rozwiązanie tej sytuacji, aby wyjść z impasu dotyczącego wynagrodzeń mediatorów. Chodzi o konkretne i kompleksowe propozycje, jak rozwiązać tę sytuację. Nie należy z tym czekać do wprowadzenia rejestru KRM, ale należy przedstawić propozycje już teraz, aby móc rozpocząć rzeczową dyskusję. Podkreślił, że na tym etapie byłyby to dodatkowy impuls do rozwoju mediacji.

Pan Janusz Kaźmierczak powołał się na swoje doświadczenie mediatora, podnosząc że stawki są bardzo niskie, podczas gdy często w sprawie koniecznych jest wiele posiedzeń i mediator w rzeczywistości nie zarabia tylko ponosi dodatkowe koszty. W jego ocenie jest natomiast jedna rzecz, która może odciążyć wymiar sprawiedliwości, jest to wspieranie. mediacji przedsądowej

Pan Minister zwrócił uwagę, że Ministerstwo też uwzględnia mediację przedsądową. W ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej jest nieodpłatna mediacja, a ten system będzie bardzo mocno zmieniany, i będzie również wzmocniana mediacja przedsądowa.

Pan Andrzej Misiak poddał pod rozwagę, żeby w niektórych kategoriach spraw m. in. gospodarczych - powód, który zdecyduje się na mediację przedsądową miał możliwość, aby opłata za mediację była w całości potrącona z opłaty sądowej i może wówczas byłaby to realna zachęta do mediacji przedsądowej.

Pani Dyrektor Aleksandra Rusin – Batko zaproponowała członkom Rady powołanie w tym zakresie grupy legislacyjnej.

Następnie Pani Naczelnik Agnieszka Markocka zaprosiła kolejnego prelegenta.

Pani Teresa Bodys w swoim wystąpieniu odniosła się do procedury sądowej w sprawach rozwodowych i okołorozwodowych. Zaproponowała zmianę regulacji prawnych wskazując, że obecnie sądem rozwodowym jest sąd okręgowy. Artykuł 58 k.r.o. wskazuje, że w postępowaniu rozwodowym sąd ma obowiązek rozstrzygnąć: o bycie małżeństwa, o winie, o władzy rodzicielskiej, miejscu pobytu małoletnich dzieci, alimentach i kontaktach z małoletnimi dziećmi. Dodatkowo sąd okręgowy orzeka o wspólnym zamieszkiwaniu, ewentualnie o eksmisji jeśli mamy rażące naruszenie miru domowego. Sprawy rozwodowe trwają długo, często wymagają powoływania wielu biegłych m. in. biegłych psychologów i pedagogów w ramach opinii OZSS. Opinie te są dosyć kosztowne, a dochodzi do tego jeszcze opłata od pozwu w kwocie 600 zł.

Tymczasem w kompetencji sądów rejonowych leżą wszystkie sprawy, które mieszczą się w zakresie spraw opiekuńczych. Do lat 70. Sądy rejonowe orzekały o sprawach rozwodowych i okołorozwodowych. W latach 70. przeniesiono sprawy rozwodowe do sądów okręgowych. Art. 58 k.r.o. został tak rozbudowany, że sędzia sądu okręgowego zajmuje się przy sprawie rozwodowej wszystkimi sprawami okołorozwodowymi.

W tym miejscu Pani Teresa Bodys przedstawiła postulat zmiany art. 58 k.r.o. i przepisów procesowych by przynajmniej w części odstąpić od tak szerokiej kompetencji sądów okręgowych w wyroku rozwodowym. Zaznaczyła jednocześnie, że w k.r.o. wprowadzono taką możliwość jeśli chodzi o kontakty, że sąd okręgowy może odstąpić od regulowania kontaktów jeśli małżonkowie o to wniosą. W ocenie Pani sędzi jest to jednak zbyt mała zmiana. Jeśli nie można zmienić 58 k.r.o. to może należy wprowadzić obowiązkową mediację w odniesieniu do wszystkich spraw, o których sąd orzeka w rozwodzie, gdyż to przyspieszyłoby postępowania i wyciszyło emocje stron.

Pani Katarzyna Antolak – Szymański wskazała, że śledziła poprzedni projekt legislacyjny dotyczący obowiązkowej mediacji i jej zdaniem, jeśli quasi obowiązkowa mediacja byłaby rozważana, to tę mediację w sprawach okołorozwodowych warto wprowadzić. Można by rozważać projekt obowiązkowej mediacji nawet przedsądowej przynajmniej w zakresie opieki nad dziećmi i alimentacji, ale trzeba pomyśleć o kosztach. Może warto zorganizować pilotaż w niektórych sądach albo zwiększając opłaty sądowe część tych kosztów przekazać na wsparcie mediacji.

Pan Andrzej Misiak dodał, że wprowadzenie programów obowiązkowej mediacji w sprawach okołorozwodowych należy połączyć z wprowadzeniem mechanizmów, które chronią przed utrwaleniem przemocy stosowanej przez członka rodziny względem pozostałych osób. W swojej praktyce zauważył bowiem sytuacje gdy sądy kierują na przymusową terapię, a okazuje się, że nie ma możliwości jej prowadzenia bo terapia jest wykorzystywana przez jednego małżonka przeciwko drugiemu do dalszej przemocy.

Następnie Pani Naczelnik Agnieszka Markocka udzieliła głosu Pani Karolinie Włodarczyk, celem przedstawienia ostatniego z zaplanowanych tematów.

Pani Karolina Włodarczyk przedstawiła postępowanie mediacyjne w świetle danych statystycznych. Wskazała, że wpływ spraw do sądów powszechnych w I półroczu 2021 roku zwiększył się w porównaniu z I półroczem 2020 roku o 6,0%. W I półroczu 2021 roku wskaźnik mediacji, czyli odsetek spraw skierowanych do mediacji w stosunku do wszystkich spraw wpływających do sądu, w których mediacja może być zastosowana po osiągnięciu rekordowego wyniku w roku 2020 pozostaje na niezmienionym poziomie - 1,6%. Liczba skutecznych mediacji wzrosła w roku 2020 ponad dwukrotnie z 3 836 w roku 2013 do 7 963 i wzrasta nadal – I półrocze 2021 roku to 4 937 skutecznych mediacji. Wskaźnik skuteczności mediacji, czyli odsetek skutecznych mediacji w ogólnej liczbie spraw skierowanych do mediacji osiągnął wysoki poziom 29,54%, w roku 2020 wynosił 25,6%. Pani Karolina Włodarczyk zwróciła również uwagę, że liczba ugód zawieranych w sprawach cywilnych w roku 2021 roku wzrosła najprawdopodobniej niemalże pięciokrotnie (w roku 2013 – 663; w roku I półroczu 2021 roku - 1 501), a wskaźnik ugód w sprawach cywilnych w mediacjach podjętych w I półroczu 2021 roku osiągnął wysoki wynik - 34,5%.

Następnie Pani Agnieszka Markocka zaprosiła uczestników posiedzenia do dyskusji i zgłaszania wolnych wniosków.

Pan Janusz Kaźmierczak zwrócił uwagę, że dane statystyczne z niektórych sądów rejonowych nie są udostępniane oraz, że nie wszystkie projekty dotyczące mediacji są kierowane do zaopiniowania przez Radę. Wskazał także, że patrząc na tempo prac Rady nie zdołają oni opracować strategii rozwoju mediacji w Polsce.

Pani Dyrektor Aleksandra Rusin – Batko wskazała, że Wydział ds. Mediacji przekazał do departamentów legislacyjnych dane Rady z prośbą o kierowanie projektów do konsultacji, a na tempo prac Rady i wypracowywane rozwiązania ma wpływ jedynie sama Rada.

Pan Mariusz Maciejewski zgłosił pytanie o możliwość ustalenia skuteczności mediacji w sądach rejonowych i sądach okręgowych. Zapytał również o strategię mediacji i czy Ministerstwo opracowuje taki dokument, gdyż w jego ocenie tworzenie takich dokumentów to są duże procesy, wymagające wielomiesięcznej analizy i pracy, a często angażowania firm consultingowych. Wskazał także, że Sąd Polubowny przy KNF realizuje program mediacji dla „frankowiczów” i może udałoby się to wykorzystać do promocji mediacji w innych obszarach, szczególnie w mediacjach sądowych.

Pani Dyrektor Aleksandra Rusin – Batko wskazała, że opracowanie statystyczne jest przygotowywane. Coroczne opracowania są zamieszczane na stronie ISWS, a nowe opracowanie będzie na pewno przygotowane na koniec roku. W odniesieniu do strategii zaznaczyła, że musi powstać chociaż załączek strategii, muszą pojawić się pomysły Rady aby można było opracowywać szerszą koncepcję i stworzyć dokument w postaci całościowej strategii rozwoju mediacji w Polsce. Ministerstwo posiada pracowników zajmujących się przygotowaniem strategii. Pani Dyrektor

zapropowała aby Rada skupiła się na pracach, które są możliwe do przeprowadzenia w ramach organu kolegiálnego. Jeżeli członkowie Rady nie widzą możliwości pracy nad strategią to warto się skupić na innych zadaniach. Podkreśliła również, że Ministerstwo już współpracuje z KNF w zakresie mediacji dla „frankowiczów”, a pani Dyrektor Gabinetu Komisji w Urzędzie Komisji Nadzoru Finansowego była prelegentką na szkoleniu sędziów koordynatorów ds. mediacji i sędziowie byli bardzo zainteresowani poruszonym tematem.

Członkowie Rady przychyliili się do spotkania Rady jeszcze w grudniu – 16 grudnia 2021 r. wstępnie w godzinach 12:00-15:00 w formie hybrydowej (częściowo stacjonarnie, częściowo online) w celu przyjęcia uchwały ustalającej standardy szkolenia mediatorów.

Następnie Pani Dyrektor podziękowała wszystkim za udział w posiedzeniu i zaprosiła członków Rady na konferencję wskazując, że agenda może się zmienić, szczególnie z uwagi na okoliczności związane z epidemią COVID-19.

Wobec wyczerpania porządku obrad, Pani Dyrektor Aleksandra Rusin – Batko zamknęła posiedzenie o godz. 12:30.